

"העולם הזה" שבועון החדשות הישראלי • המערכת והמינהלה:
תל אביב, רחוב גורדון 3, טלפון 243386-03. תאריך: 136
מען מברקי: "עולמפרס" • מודפס ב"הדפוס החדש" בע"מ, תל-
אביב, רח' בן-צביגורר • הפצה: "גד" בע"מ • גזופות: צינקהורפיה
כספי" בע"מ • העורך הראשי: אורי אבנרי • העורך: אלי תבור • עורך
תבנית: יוסי שגון • עורכת כיתוב: נורית יהודאי • ראש המינהלה:
אברהם סיטון • מח' המודעות: רפי זכרוני • המו"ל: העולם הזה בע"מ.

— שרות השנתיים הורס כל התלהבות של הבנות. אף אחת מן הבנות אינה רוצה לעבוד עבודה חקלאית. למעלה מ-90% מכל המגוייטות רוצות להיות פקידות בשרידים הקובלים לבית. ואשר לפירון ה

קרא קרי

(במקום הפירון הירדן שהוא בלתי נמנע במשטר צבאי) — ויעמוד כולו תחת פיקוד של נשים?

...בכל הוויכוחים על הצבא נשכחה, בדרך כלל, נקודה בעלת חשיבות מכרעת: כמה זה עולה? אסור לנו לפרסם כמה עולה לצבא כל מגוייטת. אולם לא אגלה סוד אם אומר שסכום זה עולה על המש"כורת המקובלת של פקידה, אחות או טלפוניסטית במשק האזרחי. לוא היה הצבא מקים שרות נשים שחברותיו תקבלנה מש"כורת גלילה תמורת עבודתן ותחייתה את חייהן הפרטיים — היו ההוצאות יורדות למחצית ופריון העבודה הכללי-השרותי בצבא היה עולה פי שניים או שלושה. אין זה ויכוח מופשט. עשרה פועלים משל מים מס הכנסה כדי לשלם את הוצאות המחיה של חיילת אחת. שאלה גדולה היא אם לא היה כדאי יותר לצבא להשקיע כסף זה בקניית ציוד כבד.

מראשיתו סבל הוויכוח על שרות הנשים מעורף של דמגוגיה. פיטפטט על שיווי-זכויות לנשים, על חינוך לאומי ועל פראי-זות דומות. הגיעה השעה לשים קץ ל-פיטפטנות זו ולשאול: למה זקוק הצבא באמת וכיצד אפשר לספק את צרכיו ב-צורה הזוהה, היעילה והצודקת ביותר.

הרבה דברים השתנו מאז פורסם מאמר זה: צרכיו של צה"ל, המחסור ב-כוח-אדם בו, התפקידים אותם ממלאות הבנות המגוייטות וכתוצאה מכך גם עמדת העולם הזה כלפי הנשים. מעניין רק ל-ציין, שאחד הנימוקים שהעלה העולם הזה באותם ימים נגד התועלת שבגיוס הבנות, אומץ רק בשבוע שעבר ובפי הלוחם הראשי למען העברת התיקון בחוק, ח"כ ואגודת-ישראל, שלמה לורנץ. לורנץ חזר כמעט מילה במילה על הטענה, שמבחינה כלכלית זול ויעיל יותר היה לצת"ל לשכור בנות בשרות אזרחי תמורת משכורת הי מקובלת במשק האזרחי.

אולם השינוי הבולט ביותר שהתחולל מאז פירסום אותו מאמר היה דווקא ב-עמדתם של צה"ל ומשרד-הביטחון. כפי שיכולת להוכיח, נכתב המאמר בצורה לגיטימית, בסיוגון כמעט צמחוני בהשוואה לזה המקובל — לא רק בהעולם הזה — שלטונות צה"ל ומשרד-הביטחון. זמן קצר אחרי שנמסר המאמר הכתוב לביקורת הצנזורה, הוזמנו עורכי העולם הזה אל דובר צה"ל, או כיהן בתפקיד זה מויש פרלמן, שהיה גם דובר מערכת הביטחון כולה. חוק הצנזורה לא איפשר את פסילת המאמר, מאחר שלא נכללו בו כל סודות ביטחוניים: אבל מויש פרלמן תבע לגנוז אותו. הוא אף הרחיק לכת ואיים: אם יפורסם המאמר יצטרך צה"ל להסיק כלפי העולם הזה מסקנות חמורות מאוד.

המאמר פורסם וצה"ל הסיק את המסקנות. על פי הוראת הרמטכ"ל דאז, רב-אלוף יגאל ידין, נותקו היחסים בין צה"ל ו-משרד-הביטחון — ניתק שנמשך שנים רבות מאז. ניתנה גם הוראה שלא לרכוש עוד עבור חיילי צה"ל את גיליונות העולם הזה.

מה שהרגיו את ידיו במיוחד לא היה כל כך תוכנו של המאמר כמו כמה מן התמונות שליוו אותו, שצולמו בידי צלם המערכת, מקסים סלומון. במרכז הכתבה המצולמת התפרסמה תמונה של חיילת צה"ל המסתרקת במשרד צבאי, בצורה שהמחשה, לדעת ידין, את הבטלה השררית במשרדים הצבאיים. התירוץ הרשמי לניתוק היחסים בין צה"ל והעולם הזה, בעקבות אותה כתבה, היתה טענה כאילו בייס מקסים סלומון את התמונה במתכוון, בעת שצילם אותה במחנה השלישות בפי. האמת היתה, שהחיילת המסתרקת שלפה את המסרק ביומחה, בעת שהבחינה ב-צלם שבא לצלמה.

ייתכן שאילו היו שלטונות צה"ל מגיבים כיום על הפירסומים ששללו גיוס בנות לצה"ל, כפי שהגיבו אז — בהתאם לדעה האמיתית השרורה במטה הכללי של צה"ל באשר לחיוניות גיוס הבנות כיום — היה קשה יותר לישותפים הקואליציוניים להעי-ביר את התיקון המפלה בחוק. אבל יד-קשה אינה עניין של עקרונות, אלא של שיקולי מקד ומימכר קואליציוני.

קבלת על הדעת — לוא היתה, למשל, חצי שנה; או לכל היותר שנה אחת — יכול הצבא לקלוט את כל חייבות הגיוס, הרוח הכללית היתה מתרוממת ואפשר היה לחסל את מגיפת ההשתמטות, שמקורה בהרגשת העוול.

אחרי שתיאר את קשיי השרות הי צבאי באותם ימים לבנות, העלה אורי אבנרי כמה רעיונות בהקשר לכך. כתב אבנרי:

אני שואל בכל הרצינות שאלה אפיקור-סית: היש בכלל צורך בכל אלה? לשם מה לומדת צעירה להשתמש בסטן — כשברור לחלוטין שלא תשתמש בו לעולם? לשם מה היא צריכה להצדיע (לפעמים ל-טוראית-ראשונה הממלאה תפקיד של סמ"ל) או לשחק ב"שמאליימו"? הצבא זקוק למספר מסויים של בנות לתפקידים מיוחדים: פקידות, חובשות, קשריות, מקפלות מצנחים. האם לצורך זה יש צורך ב"צבא נשים"? מדוע יש להביש את לבנות שרות נשים כדוגמת השרות הקיים באנגליה ובאמריקה — שרות ללא כל הבולשים הצבאי? מדוע יש להביש את הבנות מדי האקי צבאיים במקום לתת להן תלבושת אחידה, נאה ונשית? במקום לשחק בצבא, מוטב היה לקיים

התגובה שהסעירה את המטכ"ל (העולם הזה 662)
 „אין חדש —

הכתבה על גיוס הבנות בצה"ל ביוני 1950
 תחת השמש

שרות נשים שיאפשר לחברותיו חיים פר-טיים רחבים ככל האפשר, יתן להם חינוך יסודי במקצועות חיוניים, יארגן את ה-עבודה בצורה שתאפשר פרוין מקסימאלי

עבודה — הרי אין זה סוד שהוא ירוך בהרבה מזה של העובדות האזרחיות. האם היה המצב מוכרח להיות כך? ב-וודאי שלא. לוא היתה תקופת השרות מת-

רחוקה אחרנית אלף וחמש מאות גיליונות של העולם הזה זה כמו לעסוק בפרהיסטוריה. 28 שנים חלפו מאז. רבי-בות כתבות. אלפי נושאים. חלק גדול מ-חברי המערכת הנוכחית טרם נולדו אז. ובכל זאת, כאשר נטלנו השבוע ליד את גיליון מספר 662 של העולם הזה, שראה אור ב-29 ביוני 1950 — 1472 גיליונות לפני הגיליון שאתה מחזיק בידך — אי אפשר היה להתעלם מהקביעה הנושנה ש"אין חדש תחת השמש".

הנושא המרכזי של אותו גיליון היה ב-דיוק אותו נושא שהסעיר את המדינה ב-שבועות האחרונים ושהגיע לשיאו בהצבעה הדרמתית שנערכה לפני שבוע בתום ליל-שימורים בכנסת: חוק גיוס הבנות לצה"ל. מאז עלה הנושא מחדש לסדר-היום ה-ציבורי, נכתבו סביבו מאות מאמרים. אבל אף אחד מהם לא גרם להתרגשות כה רבה כמו אותו מאמר שפורסם בנרשא זה ב-העולם הזה לפני 28 שנה. היתה לכך סיבה טובה: אותו מאמר, שנכתב בידי אורי אב-נרי, היה אולי המאמר הראשון שהתפרסם בעתונות החילונית במדינה, שהעביר את התועלת בגיוס בנות בצה"ל בסימן שאלה. די בכותרת הכתבה האם גיוס הבנות מו-יר תר? כדי להצביע על כך.

הכתבה המצולמת פורסמה שבועות מספר אחרי שהעולם הזה עבר מידיו של עורכו הוותיק, אורי קיסרי, לידי המערכת החד-שה שהיתה מורכבת רובה ככולה ממשח-ררי צה"ל. שזה עתה סיימו את שירותם הצבאי. הם יכלו להתייחס לבעיה כמי שהכירו אותה מקרוב בעת שרותם הצבאי. תנאי שרות הבנות בצה"ל היו באותה תקופה שונים לחלוטין מאשר כיום וגם מידת התועלת שהפיק מהן הצבא היתה שונה. אבל תבעיות שהתעוררו סביב נושא זה היו כמעט אותן תבעיות שהועלו ל-אחרונה. הן נבעו כבר אז בעיקר מאי השוויון שבחובת השרות הצבאי של בנות. כדאי אולי לציין מספר קטעים מאותו מאמר, שנחשב בשעתו כנוען ופרובור-קטיבי, ולוא רק כדי לעמוד על המהפכה שהתחוללה מאז הן בסיוגון העולם הזה והן בעמדותיו.

להלן קטעים נבחרים ממנו:
 לפני חודשים אחדים החליטה הכנסת להאריך את שרות הבנות לשנתיים. איש מן הצירים לא טרח לשאול אם אומנם זקוק הצבא למספר כה רב של בנות ואם כדאי לבדו על גיוס זה את האמצעים הי-מיועדים לחינוך הצבא ואם אין לספק את הצרכים המעשיים בצורה זולה יותר. חוק זה, ממש כחוק חינוך חובה, נתקבל מטע-מים דמגוגיים, בלי כל חשבון מוחשי. האמת הפשוטה היא שרק חלק הבנות החייבות גיוס גיוסו. השאר השתמטו ב-אמתלה של „מצפון דתי" או זכו ל„דחיה". מדוע? אין בהן צורך.

התוצאה היא עוול משווע. חלק של הי-חייבות גיוס (ובניהן דווקא המשכילות: אחיות, סטודנטיות, סמינריסטיות, שהציבור זקוק להן בשטחים חיוניים אחרים) תהינה חייבות לשרת שנתיים — בעוד שחלק של הבנות לא תשרתנה כלל. יתר על כן

העולם הזה